

Ær din far og mor

Forholdet mellem forældre og børn. Kærlighed, lydighed, rimelighed, ærlighed og selvstændighed

Af Carsten Hjorth Pedersen

Artiklen er første gang bragt i "Mørke og lys", december 2000

Forholdet mellem forældre og børn er det næst-nærmeste i Guds skaberordning. Det nærmeste er forholdet mellem mand og kvinde. Det er derfor ikke så underligt, at Gud har sagt nogle ting i sit ord om forholdet mellem mand og kvinde i ægteskabet, og om forholdet mellem forældre og børn i hjemmet.

Guds ord fastlægger ikke alle detaljer i disse relationer. Rigtig meget skifter fra tid til tid og fra sted til sted. Men også i forholdet mellem børn og forældre fastlægger Skaberen de *afgørende* sager. Nogle af de vigtigste lyder sådan:

"Derfor forlader en mand sin far og mor og binder sig til sin hustru, og de bliver ét kød." (1 Mos 2,24)

"Ær din far og din mor, for at du må få et langt liv på den jord, Herren din Gud vil give dig." (2 Mos 20,12)

"Du skal elske din næste som dig selv" (Matt 22,39)

"Man bør adlyde Gud mere end mennesker" (ApG 5,29)

"Børn, adlyd jeres forældre i Herren; for det er ret og rigtigt. "Ær din far og din mor!" Det er det første bud, der er knyttet et løfte til: "for at det må gå dig godt, og du må få et langt liv på jorden." Og fædre, gør ikke jeres børn vrede, men opdrag dem med Herrens tugt og formaning." (Ef 6,1-4).

"Børn, adlyd jeres forældre i alt, for sådan skal det være i Herren. Fædre, I må ikke tirre jeres børn, så de mister modet." (Kol 3,20)

Lad os prøve at samle disse bibelske udsagn op i nogle få punkter:

Kærlighed

Man kan undre sig over, at der i det fjerde bud (2 Mos 20,12) ikke står ”*elsk din far og mor*”. Imidlertid er kærligheden forudsat i budet. Ja, budene er udtryk for kærlighed, jf. Matt 22,39. En del af kærlighedens væsen er faktisk at ære de andre.

Man kunne også hævde, at der heller ikke står noget i Bibelen om, at forældre skal elske deres børn. Men det står i virkeligheden overalt. Det er givet med skabelsen, og Jesus bekræfter det i kærlighedsbudet. Normalt er det da også noget, der giver sig selv.

Det forudsættes altså, at forældre elsker deres børn, og at børnene elsker deres forældre. Men lige så klart slås det fast, at børn ikke skal *tilbede* deres forældre. Der er kun én, vi både skal elske, ære og tilbede: Gud. Derfor vil enhver forældre, som tiltager sig en guddommelig plads i barnets liv, forsynde sig groft.

Lydighed

Det fjerde bud siger, at børn skal ære deres forældre. Ordet ”ære” understreger, at der er tale om et menneske-menneske-forhold. Børneopdragelse er ikke dressur eller et slave-herre-forhold. Børn og voksne er begge mennesker, der er sat under samme Gud. Men forældrene har for en tid fået givet myndighed over barnet. Forholdet mellem børn og forældre er derfor ikke kendetegnet ved ordet lighed, men ved ordet ligestilling. Vi kan sige, *at forholdet mellem voksne og børn er en asymmetri mellem ligestillede personer.*

Af de nytestamentelige formaninger fremgår det tydeligt, at det fjerde bud bl.a. handler om lydighed. Lydighed er at gøre, hvad der bliver sagt. Der er ikke tale om en *blind* lydighed, som en hund har over for sin herre. Men om en *seende* lydighed, som svarer lidt til den, den troende har over for Gud. Den seende lydighed forventer, at der er en god begrundelse – hvad enten den voksne har tid til at give den eller ej. Dette betyder også, at den voksne med stor frimodighed – både i teori og praksis – skal arbejde med begrebet lydighed i sin børneopdragelse.

Rimelighed

Lige så klar Skriften er på lydighedskravet, lige så klar er den på rimelighedskravet til forældrene. Ulydige børn og urimelige forældre er to alen af det samme dårlige stykke. I Ef 6,4 og Kol 3,20 formaner fædre (og mødre) til ikke at presse og provokere deres børn unødigt, til ikke at tirre dem til vrede og til ikke at fremkalde bitterhed hos dem. De voksne bærer ansvar for opdragelsen af børnene, og deres kærlighed til barnet skal altså give sig disse konkrete udtryk.

Guds ord gør det desuden klart, at barnets lydighed altid har en grænse: ”Man bør adlyde Gud mere end mennesker”. Hvis voksne kræver noget af barnet, som er i strid med Guds vilje, har barnet faktisk pligt til at være ulydig mod sine forældre.

Hverken børn eller voksne kommer igennem livet med hinanden uden at falde og fejle. Derfor er tilgivelsen grundlæggende – og frigørende – også i forholdet mellem børn og forældre.

Ærlighed

Ordet ”ære” er beslægtet med ordet ”ærlighed”. At ære et andet menneske er også at være ærlig og åben over for det. Når det fjerde bud taler om at ære sine forældre, har det altså intet med hykleri og forstillelse at gøre. Guds ord formaner os fx ikke til at stille vore forældre op på en piedestal, hvor de ikke hører hjemme. Det er derimod vigtigt, at barnet hjælpes til et realistisk syn på forældrene. Der er naturligvis ikke tale om at rakke hinanden ned eller sige hvad som helst til hinanden. Men der er tale om den sunde ærlighed, som bl.a. indebærer, at de voksne lytter til og kan rumme barnets særegne personlighed og karaktertræk (hvilket ikke indebærer, at barnet altid føjes). Eftersom barnet bliver teenager og ung må det hjælpes (evt. af andre end forældrene) til at forholde sig realistisk til sine forældre, dvs. erkende både positive og negative sider ved dem.

Selvstændighed

Det ligger i selve skabelsen, og det understreges på Bibelens første blade (1 Mos 2,24), at målet med hele opdragelsesprocessen er selvstændighed. Trin for trin (og det er meget vigtigt) skal barnet vokse ud af barnerollen og ind i en symmetrisk voksenrolle i forhold til sine forældre. Barnets og den unges selvstændighedstrang er derfor ikke syndig – selv om ingen kan blive selvstændig uden at synde. I øvrigt har mange *forældre* også forsyndet sig her, fordi de ikke *lod* børnene blive (tilstrækkeligt) selvstændige.

Forældrene er derfor på en vanskelig, men også spændende opgave, hvor de både må *håndhæve* deres myndighed over for barnet og *overdrage* myndighed til barnet/den unge. Forholdet mellem disse to forskubber sig hele tiden, fordi barnet bliver ældre og mere modent - med hyppige spring, både frem og tilbage.

Når vi er blevet voksne og selvstændige, indebærer det fjerde bud ikke længere lydighed, men at vi fx kan rådspørge forældre, at vi hjælper dem om nødvendigt, at vi holder en god kontakt, og at vi holder en passende afstand, især hvis forholdet i perioder er belastende.

Vanskeligheder og velsignelse

Historien rummer mange eksempler på, hvor vanskeligt forholdet mellem børn og forældre kan være.

Der er fx mange børn, der lider under forældre, som ikke vil vide af ordet lydighed i deres opdragelse. Børn pålægges for store byrder af voksne, som ikke tør sættes det gode igennem og forhindre at det onde i barnets liv. Børn taber selvværd, fordi de ikke får den stærke kærligheds-erklæring, som grænsesætningen er. Gode grænser er nemlig et stærkt signal om, at nogle kerer sig om mig og viser mig omsorg.

Selvstændighed er ikke blot et spørgsmål om at få ny adresse eller blive gift. Talrige er de problemer, som skyldes, at løsrivelsen fra forældrene ikke er forløbet sundt. Der er tale om forældre, som fjernstyrer deres voksne børn i forfejlet omsorg og børn, som ikke vil klippe den mentale navlesnor over.

På den anden side skal vi ikke male i for mørke toner. For det første fordi tilgivelsen er en virkelighed, Gud har plantet i verden. For det andet fordi hans ordninger er gode. Tænk, hvilke rigdomme og glæder forholdet mellem børn og forældre har afstedkommet. Tænk, hvor meget velsignelse vi selv fik derigennem – selv om der var nogle kritisable forhold.

Gud giver os ikke detaljerede anvisninger i forholdet mellem børn og voksne. Men alle, som på sit sted og i sin tid følger hans gode anvisninger på dette felt, vil smage noget af hans velsignelse.

Denne artikel var bragt på KPI's hjemmeside:
www.kpi.dk